

Dodatky

*třne* 115

*vášne* 23, 25, 27, 29, 30, 33,  
38, 59, 102, 116

*velsvätyňa* 26-27, 40, 45,  
p. aj *svätostánok*

*vinica* 57-60, 97-99, 168

*vinič* 95-97, 156

*víno* 119-120

*vnútorná vojna* 56-57

*volavka* 111

*Vtelenie* 61, 95-97, 107-109,  
116-117, 125-127, 140-141,  
163-164

*vôňa* 35-36, 39, 88-95, 96,  
123-124, 156

*zima* 147, 151-153

*zlato* 83, 85, 100-101

*zlo vo svete* 54-56

*zmyslové vnímanie* 22, 25,  
26, 96

*zmysly duše* 34, 60, 97, 117,  
118

*zrkadlo* 90, 104-106, 150

*žiadostivá časť duše* 19,  
21

*žiarivý odev* 14, p. aj *stredba*

## Obsah

### Úvodná štúdia.....5

### Výklad Velpiesne v podaní sv. Gregora z Nyssy .....7

1. Autor a dielo.....7
2. Exegetická metóda.....9
  - 2.1. Alegória v staroveku.....11
  - 2.2. Staroveké kontroverzie ohľadom alegórie.....18
  - 2.3. Moderné kontroverzie ohľadom alegórie.....21
3. Alegorický výklad Velpiesne.....24
  - 3.1. Láska medzi božstvom a ľuďmi  
v starovekých kultúrach.....24
  - 3.2. Tradícia kresťanského výkladu Velpiesne.....27
  - 3.3. Výklad Velpiesne od Gregora z Nyssy.....33
4. Edičné poznámky.....37
  - 4.1. Text a jeho preklady.....37
  - 4.2. Náš text a jeho členenie.....38
  - 4.3. Biblické texty.....39
  - 4.4. Citácie.....40

### Sv. Gregor z Nyssy: Výklad Velpiesne

#### 1. časť: Prológ a Homílie 1 – 5.....41

#### Prológ.....43

- Apológia alegórie.....43
- Terminológia.....44
- Litera zabíja.....46
- Ježiš a obrazné vyjadrovanie.....47
- Obraz rajských stromov.....49
- Obrazy v prorockých spisoch.....50
- Duchovný výklad ako potrava pre rozumných.....50
- Záver: apológia vlastnej práce.....51

|   |    |  |     |
|---|----|--|-----|
| <b>Homília 1 (Veľpieseň 1,1-4)</b> .....              | 53 | <b>Homília 2 (Veľpieseň 1,5-8)</b> .....             | 83  |
| Úvod do učenia Veľpiesne .....                        | 53 | Úvod – obraz svätostánku .....                       | 83  |
| Pozvanie na Božiu svadbu.....                         | 54 | Obraz svätostánku v Exode .....                      | 83  |
| Tri cesty spásy .....                                 | 55 | Obraz svätostánku vo Veľpiesni .....                 | 85  |
| Šalamún – predobraz Krista.....                       | 56 | Veľpieseň 1,5 .....                                  | 86  |
| Postupný rozvoj – Príslovia, Kazateľ, Veľpieseň ..... | 57 | Premena temnoty na krásu .....                       | 86  |
| Múdrosť opisovaná v Prísloviach .....                 | 57 | Nasledovanie príkladu tejto premeny.....             | 87  |
| Učenie Kazateľa .....                                 | 60 | Premena – dôkaz Božej lásky.....                     | 88  |
| Výrazové prostriedky používané vo Veľpiesni .....     | 61 | Veľpieseň 1,6a-b.....                                | 89  |
| Obraz prípravy na svadbu .....                        | 63 | Kto spôsobuje čierny vzhľad.....                     | 89  |
| Vylúčenie zmyslového vnímania.....                    | 64 | Nepriateľské slnko v podobenstve o rozsievачovi..... | 90  |
| Veľpieseň – najvyšší stupeň .....                     | 66 | Iné biblické obrazy nepriateľského slnka .....       | 91  |
| Veľpieseň 1,1.....                                    | 67 | Veľpieseň 1,6c-e .....                               | 92  |
| Šalamúnovo autorstvo .....                            | 67 | Jazyk Biblie – čo sa stratilo v preklade .....       | 92  |
| Veľpieseň ako maľba .....                             | 68 | O pôvode zla vo svete – „synovia mojej matky“ .....  | 93  |
| Paradoxnosť Veľpiesne .....                           | 68 | Vnútoraná vojna v človeku.....                       | 95  |
| Premena ľudskej prirodzenosti.....                    | 68 | Stráženie a strata vinice – raja .....               | 95  |
| Veľpieseň 1,2a .....                                  | 70 | Vinica nepriateľov.....                              | 96  |
| Neustále vzrastajúca láska.....                       | 70 | Vinica od Boha.....                                  | 97  |
| Ženíchove ústa – prameň .....                         | 71 | Veľpieseň 1,7 .....                                  | 98  |
| Očisťujúca sila bozku.....                            | 72 | Dobry pastier – Vtelenie.....                        | 98  |
| Veľpieseň 1,2b .....                                  | 73 | Slová lásky ako Božie mená .....                     | 100 |
| Božie prsia – Božie „energie“.....                    | 73 | Pastviny dobrého pastiera .....                      | 100 |
| Zmysly duše .....                                     | 74 | Veľpieseň 1,8 .....                                  | 102 |
| Božie mlieko.....                                     | 75 | Poznaj sám seba.....                                 | 102 |
| Veľpieseň 1,3a-b.....                                 | 75 | Nebezpečenstvo tradičnej morálky .....               | 103 |
| Vonné oleje – cnosti.....                             | 75 | Variantné čítanie verša 1,8.....                     | 105 |
| Boh je neopísateľný .....                             | 76 | Výnimočné postavenie človeka vo svete .....          | 105 |
| Božia vôňa.....                                       | 77 | Cesta do Božieho kráľovstva .....                    | 106 |
| Veľpieseň 1,3c-4c.....                                | 78 |  |     |
| Kto sú „mladé ženy“ .....                             | 78 | <b>Homília 3 (Veľpieseň 1,9-14)</b> .....            | 108 |
| Ženich ich lásku opätuje.....                         | 79 | Úvod – príprava na východ Slnka.....                 | 108 |
| „Pobežíme“ – myšlienka epektázy .....                 | 79 | Očista pred teofániou .....                          | 108 |
| Preniknutie do kráľovej komnaty.....                  | 80 | Zhrnutie predchádzajúceho deja.....                  | 110 |
| Veľpieseň 1,4d-f.....                                 | 81 | Veľpieseň 1,9 .....                                  | 110 |
| Cirkev a prúd učenia tradície .....                   | 81 | Kto zvíťazil nad faraónovými vozmi .....             | 110 |

|   |            |
|---|------------|
| Čo znamená porážka Egypťanov.....                       | 112        |
| Vel'pieseň 1,10 .....                                   | 115        |
| Kôň a hrdlička .....                                    | 115        |
| Náhrdelník a prístav.....                               | 116        |
| Vel'pieseň 1,11-12a.....                                | 119        |
| Kôň pre kráľa a kráľova komnata .....                   | 119        |
| „Hovoriť – striebro, mlčať – zlato“ .....               | 120        |
| Vel'pieseň 1,12b .....                                  | 123        |
| Vôňa Božstva a vôňa cností .....                        | 123        |
| Zrkadlo duše.....                                       | 124        |
| Dvojaký účinok Božej vône .....                         | 126        |
| Pomazanie Pána.....                                     | 127        |
| Vel'pieseň 1,13 .....                                   | 128        |
| Vôňa v srdci .....                                      | 128        |
| Vel'pieseň 1,14 .....                                   | 130        |
| Kvitnúci vinič.....                                     | 130        |
| Viniče v Gade.....                                      | 133        |
| <b>Homília 4 (Vel'pieseň 1,15 – 2,7).....</b>           | <b>135</b> |
| Vel'pieseň 1,15.....                                    | 136        |
| Čistenie zlata .....                                    | 136        |
| „Mimikry“ ľudskej prirodzenosti .....                   | 137        |
| Človek ako zrkadlo .....                                | 138        |
| Oči holubice.....                                       | 139        |
| Vel'pieseň 1,16 .....                                   | 140        |
| Čo je krásna?.....                                      | 140        |
| Vtelenie .....  | 141        |
| Vel'pieseň 1,17 .....                                   | 142        |
| Strecha z cností ako ochrana pred dažďom pokušení ..... | 142        |
| Cédre a cyprusy.....                                    | 144        |
| Vel'pieseň 2,1-2.....                                   | 145        |
| Lalia.....  | 145        |
| Trne a dcéry.....                                       | 146        |
| Vel'pieseň 2,3 .....                                    | 147        |
| Jabľoň v lese – Vtelenie .....                          | 147        |
| Rozdiel medzi jablkom a laliou .....                    | 148        |

|   |            |
|---|------------|
| Stromy a synovia .....                                | 149        |
| V tieni jablone .....                                 | 150        |
| Vel'pieseň 2,4 .....                                  | 151        |
| Láska v dome vína.....                                | 151        |
| Poriadok lásky .....                                  | 152        |
| Vel'pieseň 2,5 .....                                  | 154        |
| Podpora vonnými olejmi.....                           | 154        |
| Pokrývka z jabĺk.....                                 | 154        |
| Jabľko – Ježiš.....                                   | 155        |
| Šíp lásky.....  | 156        |
| Vel'pieseň 2,6 .....                                  | 157        |
| Strelcové ruky .....                                  | 157        |
| Vel'pieseň 2,7 .....                                  | 158        |
| Charakter prísahy .....                               | 158        |
| Záruka prísahy: mocnosti a sily poľa .....            | 160        |
| Anjelský život .....                                  | 162        |
| Záver.....  | 162        |
| <b>Homília 5 (Vel'pieseň 2,8-17).....</b>             | <b>164</b> |
| Vel'pieseň 2,8-9b .....                               | 165        |
| Predchádzajúce etapy – iba zvuk hlasu.....            | 165        |
| Postupné vnímanie Ženíchovej prítomnosti.....         | 166        |
| Osobný príchod Ženícha – Vtelenie .....               | 167        |
| Gazela a jelenča proti nepriateľským mocnostiam ..... | 167        |
| Vel'pieseň 2,9c-e.....                                | 170        |
| Ženíchov hlas v Starom zákone.....                    | 170        |
| Vel'pieseň 2,10-13 (úvod).....                        | 171        |
| Príchod Ženícha ako príchod jari.....                 | 171        |
| Zima sa pominula .....                                | 172        |
| „Múr“ Starého zákona (typológia) .....                | 173        |
| Vel'pieseň 2,10 .....                                 | 174        |
| „Vstaň a pod“ .....                                   | 174        |
| Blízka krásna holubica a zrkadlo.....                 | 175        |
| Vel'pieseň 2,11 .....                                 | 176        |
| Obraz zimy .....                                      | 176        |
| Zima ľudstva .....                                    | 177        |

|   |            |
|---|------------|
| Velpieseň 2,12 .....                      | 178        |
| Kvety cností a hlas hrdličky .....        | 178        |
| Velpieseň 2,13 .....                      | 178        |
| Figovník .....                            | 178        |
| Vinič a triezva opitost .....             | 180        |
| Zase „vstaň a pod“ .....                  | 181        |
| Božia nekonečnosť a človek .....          | 181        |
| Nekonečný výstup .....                    | 182        |
| Velpieseň 2,14 .....                      | 183        |
| Krásna krajšia .....                      | 183        |
| Výstup je dobrovoľný .....                | 183        |
| Múr zákona a skala evanjelia .....        | 186        |
| Osobné stretnutie s Bohom: Vtelenie ..... | 186        |
| Velpieseň 2,15 .....                      | 187        |
| Líšky .....                               | 187        |
| Lovci líšok .....                         | 188        |
| Velpieseň 2,16-17a .....                  | 190        |
| Konečne s ním! .....                      | 190        |
| Tráva a ľalie .....                       | 190        |
| Deň Ducha .....                           | 191        |
| Velpieseň 2,17b-d .....                   | 191        |
| Vrchy priepastí .....                     | 191        |
| <b>Dodatky .....</b>                      | <b>193</b> |
| Použitá literatúra .....                  | 195        |
| Pramene a preklady .....                  | 195        |
| Sekundárna literatúra .....               | 202        |
| Index biblických miest .....              | 209        |
| Vecný a menný index .....                 | 220        |